

Místní Agenda 21 v Pardubickém kraji

Anna Hovorková

Bakalářská práce
2012

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Anna HOVORKOVÁ**
Osobní číslo: **M09925**
Studijní program: **B 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Místní Agenda 21 v Pardubickém kraji**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Vysvětlete podstatu místní Agendy 21.

II. Praktická část

- Charakterizujte proces zavádění místní Agendy 21 v ČR.
- Zhodnoťte realizace místní Agendy 21 ve vybraných obcích Pardubického kraje.
- Navrhněte projekt zavádění místní Agendy 21 ve městě Pardubice.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- [1] KAŠPAR, J., MAREK, J. Příručka pro mapování kvality místních agend 21. Praha: MŽP, 2005. 20 s. ISBN 80-7212-379-3.
[2] KAŠPAR, J., PETROVÁ, M. Místní Agenda 21: Informace, postupy, kritéria. Praha: MŽP, 2006. 55 s. ISBN 80-7212-435-8.
[3] REITSCHMIEDOVÁ, A. aj. Metodika pro místní Agendy 21 v České republice: Strategie, postupy a techniky uplatnění MA21 na místní a regionální úrovni ČR. 1. vyd. Praha: MŽP, 2003. 113 s.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jiří Novosák, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: **2. dubna 2012**
Termín odevzdání bakalářské práce: **18. května 2012**

Ve Zlíně dne 2. dubna 2012

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému;
- na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

---

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použité informační zdroje jsem citovala;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 18. 5. 2012

Hornkova Anna

---

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá místní Agendou 21. Je rozdělena na dvě části. Teoretickou a praktickou. V teoretické části je charakterizován pojem udržitelný rozvoj a udržitelný rozvoj na místní úrovni – místní Agenda 21. V praktické části je popsána historie udržitelného rozvoje v České republice a následně proces zavádění místní Agendy 21 v České republice. V praktické části také najdeme popis stávající situace týkající se místních Agend 21 v ČR a v Pardubickém kraji. A nakonec je zde popsáno doporučení na zavedení místní Agendy 21 ve městě Pardubice.

Klíčová slova: udržitelný rozvoj, Agenda 21, místní Agenda 21, město Pardubice, Pardubický kraj

ABSTRACT

This bachelor paper deals with local Agenda 21. It is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical parts focuses on sustainable development and sustainable development on local level – local Agenda 21. The practical part describes the history of sustainable development in the Czech republic and following the process of the local Agenda 21 establishment in the Czech republic. In this part we can also find description of the current local Agendas situations both in the Czech republic and in Pardubice region. Finally, this paper recommends the establishment of the local Agenda 21 in the city of Pardubice.

Keywords: sustainable development, Agenda 21, local Agenda 21, city of Pardubice, Pardubice region

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Jiřímu Novosákovi Ph.D. za cenné rady a podněty k mé bakalářské práci.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ	12
1.1 PILÍŘE UDRŽITELNOSTI.....	13
1.1.1 Sociální pilíř.....	13
1.1.2 Ekonomický pilíř.....	14
1.1.3 Ekologický (environmentální) pilíř.....	15
1.2 ZÁKLADNÍ PRINCIPY UDRŽITELNÉHO ROZVOJE.....	16
2 UDRŽITELNÝ ROZVOJ NA MÍSTNÍ ÚROVNI – MÍSTNÍ AGENDA 21	18
2.1 SYSTÉM MÍSTNÍ AGENDY 21 V OBCI, MĚSTĚ A REGIONU.....	19
2.2 ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI.....	21
2.3 DALŠÍ KONCEPČNÍ DOKUMENTY TÝKAJÍCÍ SE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE.....	22
2.3.1 Strategie udržitelného rozvoje platná v období 2004 - 2009.....	23
2.3.2 Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR platný od roku 2010.....	23
2.4 LEGISLATIVA TÝKAJÍCÍ SE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE.....	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	25
3 CHARAKTERISTIKA PROCESU ZAVÁDĚNÍ MÍSTNÍ AGENDY 21 V ČESKÉ REPUBLICĚ	26
3.1 UDRŽITELNÝ ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICĚ.....	26
3.2 MÍSTNÍ AGENDA 21 V ČESKÉ REPUBLICĚ.....	27
3.3 KRITÉRIA MÍSTNÍ AGENDY 21.....	28
3.4 INSTITUCE ZABEZPEČUJÍCÍ MÍSTNÍ AGENDU 21 V ČESKÉ REPUBLICĚ.....	34
4 MÍSTNÍ AGENDA 21 V PARDUBICKÉM KRAJI	36
4.1 PARDUBICKÝ KRAJ.....	36
4.2 MÍSTNÍ AGENDA 21 V PARDUBICKÉM KRAJI.....	36
4.3 NÁVRH ZAPOJENÍ MĚSTA PARDUBICE DO MÍSTNÍ AGENDY 21.....	40
4.3.1 Pardubice.....	40
4.3.2 Zavedení procesu MA21 v podmínkách statutárního města Pardubice.....	40
ZÁVĚR	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	45
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	48
SEZNAM OBRÁZKŮ	49
SEZNAM TABULEK	50

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je místní Agenda 21. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se dál dělí na dvě části. Trvale udržitelný rozvoj a udržitelný rozvoj na místní úrovni – Místní Agenda 21. Zde jsem většinou používala knižní zdroje, nebo elektronické příručky. Praktická část je také rozdělena do dvou kapitol Charakteristika procesu zavádění místní Agendy 21 v ČR a místní Agenda 21 v Pardubickém kraji. Zde jsem většinou používala internetové stránky jednotlivých municipalit v Pardubickém kraji zapojených do MA21. Také příručky, které mapují kritéria zapojení, nebo rozpoznání MA21.

V první kapitole bude vymezen a vysvětlen pojem trvale udržitelný rozvoj. Z definice vyplývají tři pilíře udržitelnosti. Ekonomický, sociální a environmentální. Zaměřím se proto na jejich popsání a vysvětlení. Poté je nutné soustředit se na základní principy udržitelného rozvoje, které také popíšu v této kapitole.

Druhá kapitola se konkrétně zabývá místní Agendou 21. Jako první je nutné představit a popsat dokument Agenda 21, který byl přijat na Summitu OSN, a ze kterého vychází místní Agenda 21, a také upravuje principy udržitelného rozvoje. Potom se zaměřím na základní součást systému místní Agendy 21, která se skládá z dílčích individuálních částí. Nesmím opomenout také zapojení veřejnosti do procesu místní Agendy 21, protože i když místní správa zastává klíčovou roli v tomto procesu, zapojení veřejnosti je nevyhnutelné a důležité. Existují samozřejmě výhody a nevýhody spojené se zapojením a na ty se také zaměřím. Dále je třeba zmínit i další koncepční dokumenty, které se týkají udržitelného rozvoje. Jedním z těchto dokumentů je Strategie udržitelného rozvoje a dalším Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR. A v neposlední řadě se v této kapitole zaměřím na legislativu, která se týká udržitelného rozvoje.

Třetí částí je charakteristika procesu zavádění místní Agendy v ČR. Zde se zaměřím na to, jak se k udržitelnému rozvoji stavěla Česká republika v průběhu let. Dále už se konkrétně zaměřím na důležité historické milníky v ČR, týkající se MA21. A v neposlední řadě jsou zde kritéria, která jsou členěna do 4 základních kategorií kvality. Důležité jsou také instituce, které zabezpečují MA21 v ČR. Vyjmenuji je a následně je také konkrétně představím.

A poslední část je zaměřena na popis Pardubického kraje a municipalit, které jsou zapojeny do MA21. Jsou to 4 města – Chrudim, Svitavy, Ústí nad Orlicí a Moravská Třebová. Podívám se blíže na tyto obce, na akce, které organizují a další důležité informace. Závěrem práce bych se chtěla věnovat návrhu zapojení města Pardubice do MA21.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ

„(Trvale) udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, které uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby“

Gro Harlem Brundtlandová (1987)

Co je to udržitelný rozvoj. Existuje mnoho různých definic, ale všechny směřují k jednomu cíli.

Udržitelný rozvoj je novým rámcem strategie civilizačního rozvoje. Vychází ze známé definice přijaté Komisí OSN životní prostředí a rozvoj z roku 1987, která jak už bylo napsáno, považuje rozvoj za udržitelný pouze tehdy, uspokojí-li potřeby současné generace, aniž by ohrozil potřeby generací budoucích.

Obsah je dále rozvíjen nejenom jednotlivými státy, ale i v mezinárodním měřítku. Světový summit o udržitelném rozvoji v Johannesburgu v roce 2002, zdůraznil, že cílem by měl být rakový rozvoj, který zajistí rovnováhu mezi třemi základními pilíři. Sociálním, ekonomickým a environmentálním. Nebo také symbolicky vyjádřeno – lidé, planeta, prosperita.

Podstatou udržitelnosti je naplnění tří základních cílů:

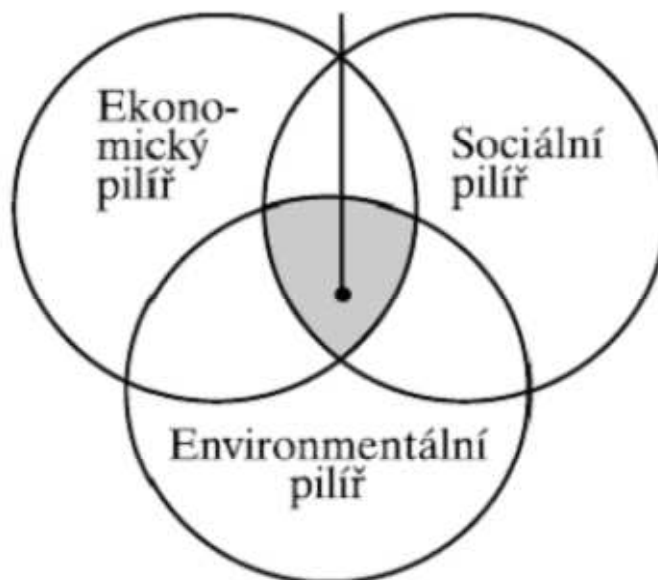
- sociální rozvoj, který uznává potřeby všech,
- efektivní ochrana životního prostředí a hospodárné využívání přírodních zdrojů a
- udržení vysoké a stabilní míry ekonomického růstu a zaměstnanosti. (Ministerstvo financí, ©2005)

„Udržitelný rozvoj respektive udržitelný způsob života, usiluje o ideály humanismu a harmonie vztahů mezi člověkem a přírodou. Je to způsob života, který hledá rovnováhu mezi svobodami a právy každého jedince a jeho odpovědností vůči jiným lidem a přírodě jako celku, a to včetně odpovědnosti vůči budoucím generacím.“ (Nováček, 2010, s. 217)
bývalý československý federální ministr životního prostředí Josef Vavroušek (1992)

„Pojem udržitelného rozvoje je zakotven i v právním řádu České republiky, konkrétně v zákoně o životním prostředí (zákon č. 17/1992 Sb.). Udržitelný rozvoj je definován jako „takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby, a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“ (Nováček, 2010, s. 217)

1.1 Pilíře udržitelnosti

Z definice udržitelného rozvoje dále vyplývají tři pilíře udržitelnosti. Jsou to sociální, ekonomický a environmentální. Udržitelný rozvoj spočívá v souladu všech tří pilířů.

Obrázek 1 Rovnováha hledisek udržitelného rozvoje (Půček, 2007)

1.1.1 Sociální pilíř

K trvalé sociální udržitelnosti by měla být kombinace populace, kapitálu a technologie ve společnosti uspořádána tak, aby životní úroveň všech jednotlivců byla přiměřená a bezpečná. Sociální rozměr udržitelnosti lze také vyjádřit jako sociální kohezi.

Na celosvětové úrovni probíhá monitorování jednotlivých hledisek sociálního pilíře udržitelného rozvoje mnoha organizacemi. Dobrým příkladem monitorování je rozvojový program OSN (United Nations Development Program, UNDP), které dlouhodobě sleduje takzvaný index lidského rozvoje (Human Development Index – HDI) všech členských států. Tento index je samozřejmě jiný pro každý stát a je vícerozměrným údajem. Skládá se ze tří stejně důležitých dílčích indikátorů:

- index délky života vycházející z předpokládané délky života odhadnuté při narození,
- index vzdělávání, který vychází z dat o podílu gramotných v dospělé populaci a průměrné době školního vzdělávání v jednotlivých zemích,
- ekonomický index, který je založen na HDP na obyvatele.

Každý tento dílčí index se dohromady sestavuje jako míra naplnění pásma mezi pevně danými hodnotami, které dosahují jednotlivé země v celosvětovém měřítku.

Mezi další velmi významné aspekty celosvětově srovnávané v rámci sociálního pilíře je srovnání úrovně politických práv a občanských svobod (Freedom in the World - rogamizace Freedom House). Dále index vnímání korupce sledovaných mezinárodní organizací Transparency International. Nebo také například index selhávajících států (Failed State Index, FSI), který je sledován a zpracováván americkým Fund for Peace. A právě porovnáním hodnot HDI s těmito údaji se ukazuje úzký vztah mezi stupněm ekonomického rozvoje a mírou stability demokratických institucí a států, které stojí na jedné straně a indexem lidského rozvoje, který je na straně druhé.

Rozdíly mezi jednotlivými evropskými státy je patrný už při pohledu na indikátory. Jednak je to především díky různým mírám pokročilosti demokratických institucí a právních jistot, dále v různých úrovních příjmů a také v předpokládané délce života.

1.1.2 Ekonomický pilíř

Podstatou ekonomicky udržitelného rozvoje je, že nesmíme spotřebovat více, než jsme schopni vyprodukovat. To znamená, že důraz na zachování bohatství jako našeho základního kapitálu. Základní kapitál je podle světové banky (World Bank, 2006) tvořen z přírodního kapitálu (přírodních zdrojů), vyrobeného kapitálu (výrobků) a takzvaného „nepostižitelného“ kapitálu, který představují lidé, jejich vzdělání a instituce.

Pro ekonomický udržitelný rozvoj je nesmírně důležité, jak jsme schopni nahradit přírodní kapitál vyrobeným nebo „nepostižitelným“ kapitálem.

Hlavní otázka ekonomické vědy se zabývá ekonomickým růstem a hledá možnosti, jak ho trvale dosáhnout. Nejvíce používaným makroekonomickým ukazatelem je ukazatel hrubého národního či regionálního produktu, který se používá k vyčíslení ekonomické prosperity. Zahrnuje činnosti přispívající k blahobytu, ale i naopak činnosti, které škodí životnímu prostředí (např. těžba). Bohužel se některé ekonomicky i sociálně pozitivní činnosti, jako je například svépomoc v komunitě, nezapočítávají do hrubého národního či regionálního produktu.

Pozitivní věcí z hlediska ekonomické udržitelnosti je, pokud se ekonomického růstu dosahuje technologickou nebo organizační inovací, anebo také vyšší kvalitou lidské práce. Ekonomická stránka udržitelnosti je velice úzce spojena se sociální stránkou.

1.1.3 Ekologický (environmentální) pilíř

„Pro trvalou fyzickou udržitelnost vývoje fyzického životního prostředí musí toky materiálu a energie splňovat tři podmínky:

- *intenzita využívání obnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost jejich regenerace,*
- *intenzita využívání neobnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost, s níž jsou vyvíjeny jejich trvale udržitelné obnovitelné náhrady,*
- *intenzita znečišťování nepřesahuje asimilační kapacitu životního prostředí. (Daly, 1991)“ (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010)*

Dosavadní vývoj moderní průmyslové společnosti naneštěstí tyto podmínky nesplňuje. Ekonomický růst a na to navazující sociální vzestup vychází ze spotřebovávání neobnovitelných zdrojů, zejména energetických. A také na rozšiřující se využívání ploch pro stavby a výrobní činnost, bohužel ale nedochází ke kompenzaci za tyto činnosti, jako je například navrácení odpovídajícího území v nepoškozeném stavu.

Snaha o nápravu tohoto dosavadního postupu už začala řadou legislativních opatření na národní úrovni, pomocí směrnic od Evropské unie a mezivládních dohod v celosvětovém měřítku. Opatření se ve velké většině snaží omezit znečišťování životního prostředí. Je to například ochrana cenných částí území.

Aby bylo dosaženo výsledků je důležitý monitoring sledující řadu indikátorů. Největších výsledků v kvalitě péče o životní prostředí celosvětově dosahují země, které jsou ekonomicky, ale i sociálně velice vyspělé a mají stabilní demokratický systém za podpory kvalitních a spolehlivých institucí veřejné správy. Bohužel na druhou stranu právě tyto země spotřebovávají největší množství neobnovitelných zdrojů na úkor méně rozvinutých zemí. Proto existují a nadále rostou ekonomické a sociální disparity, které se promítají do disparit fyzického životního prostředí.

Důležitou součástí uplatnění ekologického rozměru udržitelnosti rozvoje území na lokální nebo regionální úrovni jsou především normativní nástroje. Ty se používají v národních systémech ochrany životního prostředí. A také díky závaznému používání jako limitů využití území i v územním plánování. V rámci Evropské unie se pro prosazení ekologické udržitelnosti používají společné nástroje. Především EECONET a NATURA2000. A také místní Agendy 21 se v praxi zabývají hlavně environmentálním pilířem udržitelnosti. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010)

1.2 Základní principy udržitelného rozvoje

Mezi základní principy udržitelného rozvoje, které popisuje doktorka Reitschmiedová v Metodice pro místní agendy v ČR patří:

1. propojení tří hlavních oblastí života

Ekonomické, sociální a životního prostředí; Při plánování je důležité neupřednostňovat pouze jednu oblast, nebo dvě, protože nebude dlouhodobě efektivní.

2. dlouhodobá perspektiva

Na všechna rozhodnutí při plánování je třeba se dívat z dlouhodobého hlediska.

3. kapacita životního prostředí je omezená

Je známou věcí, že na planetě existují jistě zdroje. Jako jsou třeba suroviny či jiné látky potřebné k životu. Ale k tomu patří také jejich využívání. Musíme si dávat pozor na dopady využívání nebo znečišťování.

4. předběžná opatrnost

Všechny naše rozhodnutí můžeme naplánovat, ale jejich důsledky vždy tak dopředu předvídat nemůžeme. Proto musíme uvažovat dopředu, a zvážit veškeré důsledky.

5. prevence

V tomto případě platí, že je lepší problémům předcházet. Díky tomu ušetříme velké množství zdrojů.

6. kvalita života

Zjednodušeně řečeno, každý člověk má právo na kvalitní život.

7. sociální spravedlnost

Je důležité, aby příležitosti, ale i zodpovědnosti byly rozděleny mezi všechny činitele – země, regiony i rozdílné sociální skupiny. Je třeba dávat si pozor na hlavní ohrožující faktor udržitelného rozvoje, kterým je chudoba. Sociálnímu pilíři, se v současné době přikládá čím dál větší význam.

8. zohlednění vztahu „lokální – globální“

Místní činnosti ovlivňují celosvětové problémy, a samozřejmě to platí i naopak. Důležité je si uvědomit., že všechny naše činnosti budou mít na něco dopad, a proto je nutné si to dobře promyslet.

9. vnitrogenerační a mezigenerační odpovědnost (či rovnosti práv)

Tento bod v podstatě cituje definici udržitelného rozvoje. Mluví se zde o morální povinnosti současné generace zajistit zdravé životní prostředí a sociální spravedlnost budoucím generacím.

10. demokratické procesy

Je velice důležité zapojení veřejnosti již od prvotních fází plánování. Tím dosáhneme objektivnějšího posudku. (Reitschmiedová et al, 1998, s. 10)

2 UDRŽITELNÝ ROZVOJ NA MÍSTNÍ ÚROVNI – MÍSTNÍ AGENDA 21

Místní Agenda 21 vychází z dokumentu, který dohodli a schválili zástupci 170 zemí světa na Summitu OSN v Rio de Janeiru v roce 1992. Je to mezinárodní dokument, který se jmenuje Agenda 21. Dokument upravuje, jak systematicky vést k udržitelnému rozvoji. Jsou zde řešeny konkrétní problémy v různých oblastech. Agenda 21 je plán určený pro 21 století, vedoucí k udržitelnému rozvoji na naší planetě. Dokument je velice obsáhlý. Má celkem 40 kapitol rozdělených do 4 částí, které se vždy věnují jedné oblasti.

- 1) sociální a ekonomická hlediska
- 2) ochrana, šetrné využívání a hospodaření se zdroji
- 3) posilování úlohy důležitých skupin
- 4) prostředky realizace (Ministerstvo životního prostředí, 2000)

První oblast se věnuje problémům jako je chudoba a jak proti ní bojovat, dále také podpoře a růstu udržitelného rozvoje lidských sídel nebo také dynamice demografického růstu.

Ve druhé oblasti jsou kapitoly jako boj proti odlesňování, uchovávání biodiverzity. Už jak název této oblasti naznačuje, tak se všechny kapitoly týkají hospodaření, ochrany a šetrného využívání zdrojů.

Třetí část je zaměřena na posilování úloh ať už nevládních organizací, zemědělců, či pracujících a jejich odborových organizací, tak i na posilování úlohy podnikání, obchodu a průmyslu.

A v neposlední řadě čtvrtá část zaměřená na prostředky realizace, kde jsou kapitoly jako podpora vzdělávání veřejného povědomí nebo finanční zdroje a mechanismy. (Ministerstvo životního prostředí, 2000)

„Místní Agenda 21 představuje nástroj pro zavádění udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni.“ (Místní Agenda 21, © 2008 – 2012)

Je to proces, který by měl pomoci zkvalitňovat strategické plánování, vedení a pomoci při zapojování veřejnosti a také zkvalitňování veřejné správy. Hlavní myšlenkou je zvýšení kvality života ve všech oblastech.

Důležitou roli v místní Agendě 21 hraje státní správa a místní samospráva. Bez jejich aktivní pomoci nemůže mít MA21 z hlediska koncepční činnosti téměř žádnou šanci. Veřejná

správa je tím hlavním článkem, který by měl motivovat jednotlivé aktéry ke spolupráci a vytvářet podmínky pro jejich kooperaci. Dokument Agenda 21 uznává, že místní úřady/správy obcí mají rozhodující roli v udržitelném rozvoji, protože mají významnou úlohu při plánování. Realizují a ovlivňují mnoho služeb, na kterých závisí kvalita místního životního prostředí. Důležité je, že mají velký a přímý vliv jako významní spotřebitelé, nakupující a zaměstnavatelé. (Místní Agenda 21, © 2008 – 2012; Reitschmiedová, 1998)

Celosvětové problémy často vyplývají z lokálních, regionálních činností a k jejich odstranění je potřeba místních akcí. Místní Agenda 21 by měla přispět k vytvoření udržitelnější lokality. Je nutné porozumět souvislostem mezi našimi rozhodnutími a globálními problémy. Důležitá je spolupráce celého společenství. Nutností je se naučit využívat naše schopnosti nežli zdroje, ale zároveň být náročnější na kvalitu života a životního prostředí.

K důležitému závěru došla Konference OSN. Je nutné, aby probíhala spolupráce místní správy s komunitou k udržitelnosti. Pokud bude kooperace probíhat, bude dosaženo velkých úspěchů. Samozřejmostí jsou aktivity na všech úrovních. Regionální, národní, evropské i mezinárodní. (Reitschmiedová, 1998)

2.1 Systém místní Agendy 21 v obci, městě a regionu

Základní součásti systému místní Agendy 21

Místní Agenda 21 se skládá z dílčích individuálních částí, ale dohromady tvoří komplexní systém. Podle Metodiky pro místní Agendy 21 v ČR existují základní součásti systému, které by bezpodmínečně měly být zaváděny na úrovních obcí a regionů. Všechny části systému Místní Agendy 21 je třeba řešit současně od úplného začátku.

Jednotlivé procesy je důležité upravit na každá území zvlášť, protože se liší územím, historií, potenciálem, přírodními zdroji atd. V současné době není problém zabezpečit vytváření systému MA21, protože jsou k dispozici kvalitní odborníci. Nejenom odborníci, ale i odborná pomoc, konzultanti, školitelé, materiály nebo organizace, kteří mohou pomáhat při jednotlivých dílčích procesech.

Součástí systému MA21 jsou následující:

1. Organizační zázemí

Je jednou z hlavních podmínek pro úspěšnost procesu MA21. Pro fungování je důležité zajistit kvalitního a schopného koordinátora, který bude vykonávat téměř veškeré činnosti,

jako jsou školení cílových skupin, práce na plánech rozvoje, kooperaci a další důležité činnosti. Nutností je spolupráce koordinátora s místní správou, protože jinak není téměř možné prosazovat důležitá opatření. Zastupitelstvo určí člena ze svých řad, který bude oficiálně zodpovědný za proces MA21 a určí k tomu příslušnou komisi.

2. Komunitní spolupráce (partnerství)

MA21 závisí na spolupráci a partnerství, tudíž by se zaměstnanci místní správy podíleli na přípravě a realizaci místních činností a zapojovat do tohoto procesu i místní organizace a veřejnost, v takové míře, v jaké to jenom jde. Je potřeba budovat si dlouhodobé vztahy s občany, být s nimi v neustálém kontaktu a radit se o nových a nových aktivitách. Rozhodnutí by měla být vždy výsledkem společných jednání a měla by být na základě souhlasu všech partnerů. Partnerství nejlépe stmelí společné akce.

3. Kapacita pro získávání zdrojů

Přijetím MA21 se zvýší finanční zdroje, které můžeme využívat. Jde o prostředky z mezinárodních a zahraničních zdrojů. Prostředky jsou přidělovány pouze, pokud se uplatňuje udržitelný rozvoj a důležitá je také kooperace ekonomických, sociálních a environmentálních hledisek. Lze získat nejenom finanční prostředky, ale také odborníky z praxe, kteří přispějí svými znalostmi a zkušenostmi. V neposlední řadě je důležitým faktorem čas.

4. Formalizace procesu, politická podpora

Místní zastupitelstvo se zavazuje přijetím MA21 respektovat a uplatňovat všechny principy udržitelného rozvoje. Současně také i zapojení veřejnosti do koncepční činnosti. Výstupy musí odpovídat společným cílům.

5. Strategie udržitelného rozvoje za účasti veřejnosti

Důležitým dokumentem, který je nutné zpracovat při přijetí MA21 je Strategie udržitelného rozvoje. Je to dlouhodobý strategický dokument, který obsahuje všechny problémy daného regionu a návrhy na jejich odstranění. Obsahuje dílčí části, které se jednotlivě věnují konkrétním oblastem jako je doprava, sociální oblast, životní prostředí atd. Veřejnost by měla mít právo podílet se na jeho zpracování, ale i na realizaci. Tento dokument by měl být proto dostupný všem.

6. Výchova, vzdělávání, osvěta a informovanost

Pro zapojení občanů do procesu MA21 je důležité je informovat co vlastně je místní Agenda a jak se mohou aktivně zapojovat. Musejí být motivováni k tomu, aby měli zájem se

zapojovat a být aktivní. Proto je potřeba začít s těmi nejmenšími. Nenásilnou formou jim vysvětlit, že mají určitou zodpovědnost. Ale je potřeba se zaměřovat na všechny skupiny obyvatel jako jsou menšiny, podnikatelé, senioři, mladí lidé apod.

7. Management kvality

Aby bylo možné řídit a monitorovat výkon místních úřadů, je potřeba zavést management kvality. Jsou to standardní postupy, které zavádějí vyspělé země. Jedná se o programy jako je například ISO 9000, ISO 14000 a další, které mají monitorovat kvalitu služeb poskytovaných obyvatelům.

8. Vnější vztahy a vazby

Samozřejmostí je i vytváření a upevňování vztahů nejenom na místní úrovni (obce, regionu), ale i také spolupráce s ostatními obcemi či regiony. Existují sítě a projekty na národní úrovni, které takovouto spolupráci podporují. Dobrým příkladem jsou Národní síť zdravých měst a Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj.

9. Mikroprojekty

Konkrétním příkladem činnosti vedoucí k udržitelnému rozvoji jsou projekty. Jsou financovány z různých zdrojů, ale je velmi vhodné, aby se na nich finančně podílela také místní správa. (Reitschmiedová, 2003, s. 19,20)

2.2 Zapojení veřejnosti

Klíčovou roli v procesu místní Agendy 21 určitě zastává místní správa, ale naneštěstí je program udržitelného rozvoje příliš rozsáhlý, aby na to stačila sama. I přes svou zodpovědnost a své zdroje je důležité partnerství i s ostatními sektory místního společenství jako je veřejnost. Veřejnost má zde své místo a motivace k zapojení je společný zájem celého místního společenství. Dalšími důležitými partnery jsou také místní firmy, občanské skupiny, veřejné služby atd. Každá skupina má svůj zájem. Někteří se budou spíše angažovat jako poradci v diskuzích, kde díky svým zkušenostem výrazně přispějí k řešení otázek. Jiní se budou aktivně zapojovat v konkrétních činnostech jako je třeba otázka dopravy v centru města atd.

Z dokumentu místní Agendy 21 vyplývá, že úspěchu lze dosáhnout pouze při spolupráci všech členů společenství. Na místní úrovni je to součinnost místních úřadů s veřejností k přípravě a společné práci na místní Agendě 21.

Výhody zapojení veřejnosti

Odborně vedená práce s veřejností může vést k obohacení zkušeností a vědomostí lidí, se kterými spolupracujeme. Pomáhá řešit problémy nebo se jim vyhýbat. Předcházet nedorozumění, inspirovat k tvůrčím činnostem. Dále také ztotožnění se s cíly místní Agendy 21, kooperace a vzájemná pomoc aktérů atd.

Rizika zapojení veřejnosti

Existují zde samozřejmě i rizika spojená se zapojením veřejnosti. Důležité je nepřeceňovat své požadavky, neslibovat to, co nemůžu splnit. Práce s veřejností si žádá čas a peníze. Také je důležité dát si dobrý pozor na lidi, kteří se doopravdy nezajímají o dané otázky, ale jenom využívají situace atd.

K eliminování dalších rizik je potřeba profesionální práce s veřejností a s dostatečnými zdroji, ať už finančními, časovými nebo dalšími. Nutností je také kvalitní příprava akcí pro veřejnost, nejlépe se vzájemnou kooperací dobrovolných skupin, podnikatelů, nevládních organizací atd. (Reitschmiedová, 1998, s. 28,29)

Oblasti podpory místní Agendy 21

Principy udržitelného rozvoje na místní úrovni se zabývají konkrétními problémy v konkrétních lokalitách. Jako například ochrana památek, turistika, územní plánování založené na potřebách daných lokalit, pomoc a péče o seniory, péče o zeleň a krajinu, projekty zabývající se konkrétní tematikou jako doprava atd. Dále je to spolupráci při výchově a vzdělávání veřejnosti, podpora podnikání a velká spousta dalších činností. (Reitschmiedová, 2001, s. 3)

2.3 Další koncepční dokumenty týkající se udržitelného rozvoje

„Koncepční činností spojenou se sociálním pilířem udržitelného rozvoje se zabývá Oddělení environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty EVVO.

Pracuje s veřejností ve smyslu udržitelného rozvoje, podporuje aktivity pro udržitelný rozvoj v místních podmínkách (místní Agenda 21). Poskytuje informace, konzultace a spolupráci v daných oblastech na základě § 13 zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, včetně seznamování s metodikami v daných oborech. Zajišťuje výstupy agentury v oblasti vzdělávání, výchovy a osvěty k udržitelnému rozvoji. Provozuje a aktualizuje databázi místních Agend 21.“ (CENIA, © 2012a)

2.3.1 Strategie udržitelného rozvoje platná v období 2004 - 2009

Na schválení dokumentu se usnesla vláda v prosinci roku 2004. Důležitým cílem tohoto dokumentu, je upozorňovat na potenciální, ale i už existující problémy a umět se těmto problémům postavit, ale také umět jim předcházet. Dokument je nutné v průběhu času aktualizovat a doplňovat. Koncepce byla prvotně naplánovaná do roku 2004, ale některé otázky především však týkající se energetiky, však míří mnohem dál (rok 2030).

„Strategické a dílčí cíle a nástroje Strategie udržitelného rozvoje ČR jsou formulovány tak, aby co nejvíce omezovaly nerovnováhu ve vzájemných vztazích mezi ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem udržitelnosti. Směřují k zajištění co nejvyšší dosažitelné kvality života pro současnou generaci a k vytvoření předpokladů pro kvalitní život generací budoucích (s vědomím toho, že představy budoucích generací o kvalitě života mohou být oproti našim odlišné)“ (Ministerstvo životního prostředí, 2004)

2.3.2 Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR platný od roku 2010

Dokument byl schválen v lednu 2010 vládou ČR, jedná se o hlavní dokument, který by měl zastřešovat všechny ostatní koncepční dokumenty vypracované v České republice. Jeho účelem je provázanost opatření, cílů a politik.

V dokumentu najdeme vize udržitelného rozvoje v České republice. Určuje její základní principy udržitelného rozvoje, je třeba se jimi řídit při sestavování koncepčních dokumentů a strategií. Vše závisí na vzájemném propojení tří pilířů udržitelnosti. V dokumentu se také řeší otázky zapojení aktérů do rozhodování. Měl by být jakýmsi návodem pro vznik dobré praxe strategické práce. V dokumentu jsou také uvedeny důvody, proč je nutné monitorovat situaci na celém území a jsou zde i sady indikátorů. Mezinárodním dokumentem, jímž se nechal Strategický rámec inspirovat je Strategie EU pro udržitelný rozvoj z roku 2006.

Strategie se skládá z 5 prioritních os:

PO 1 – Společnost, člověk a zdraví

- Hlavním tématem této osy je problematika podmínek pro zdravý život člověka, demografický vývoj a vytváření harmonické společnosti. Důrazně upozorňuje na rodinnou a mezigenerační soudržnost.

PO 2 – Ekonomika a inovace

- Ekonomika je neoddelitelných pilířem udržitelného rozvoje ČR. Důraz na neustále se zvyšující vzdělanost v oblastech exaktní a post-industriální ekonomiky, která snižuje celkové dopad hospodářství na životní prostředí.

PO 3 – Rozvoj území

- Logicky je třeba k rozvoji mít nějaké území, kde ho budu realizovat. Důležité je mít zodpovědný přístup k územnímu plánování a jeho následné uskutečňování.

PO 4 – Krajina, ekosystémy a biodiverzita

- V této prioritní ose je důraz kladen na ochranu krajiny jako prostředek na ochranu druhové biodiverzity. Tato osa se netýká pouze šetrného a odpovědného hospodaření v zemědělství a lesnictví, ale i otázek přizpůsobení se změnám klimatu.

PO 5 – Stabilní a bezpečná společnost

- V poslední prioritní ose se řeší otázky společenského uspořádání. Jsou zde doporučeny principy efektivního fungování státu, veřejné správy a rozvoje občanského sektoru. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2009)

2.4 Legislativa týkající se udržitelného rozvoje

Problematika týkající se udržitelného rozvoje je definována v §6 zákona o životním prostředí z 5. 12. 1991 (17/1992 Sb.). Definice zahrnuje právo každého člověka na kvalitní životní prostředí:

„Trvale udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“ (Česko, 1992, s. 82) (§ 6 zákon o životním prostředí 17/1992 Sb.)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 CHARAKTERISTIKA PROCESU ZAVÁDĚNÍ MÍSTNÍ AGENDY 21 V ČESKÉ REPUBLICE

3.1 Udržitelný rozvoj v České republice

Bývalé Československo a následně Česká republika v roce 1992 jako jedna ze 170 zemí přijala několik velmi významných dokumentů na Summitu ONS v Rio de Janeiru. Dříve se u nás o pojmu udržitelný rozvoj vůbec nemluvalo. První zmínkou byl v roce 1992 zákon o životním prostředí, kde byl pojem udržitelný rozvoj definován jako:

„Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným generacím i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“ - (Česko, 1992, s. 82) § 6 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

Tato definice se hodně podobá definici, která se hojně využívá dnes jako hlavní definice udržitelného rozvoje.

Na základě nejenom přijetí tohoto zákona, ale proto, že se začalo o pojmu udržitelný rozvoj více mluvit, vzniknul první koncepční dokument vztahující se k této problematice. Byl to dokument Strategie udržitelného rozvoje, který byl přijat v roce 2004. Strategie je velmi důležitým dokumentem, který se zabývá existujícími a potenciálními problémy, kterým je třeba předcházet, nebo alespoň zmírnit jejich dopad. (Ministerstvo životního prostředí, 2004)

„Strategie je zamýšlena jako dlouhodobý rámec i pro politické rozhodování v kontextu mezinárodních závazků, které ČR přijala či hodlá přijmout v souvislosti se svým členstvím v Organizaci spojených národů, Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a Evropské unii, ale s respektováním specifických podmínek a potřeb České republiky.“ (Ministerstvo životního prostředí, 2004)

Ve strategii je promítnuta současná situace v České republice. Také situace lidského poznání a systém hodnot, na kterých je vybudována moderní společnost. Dokumenty, které jsou na stejném principu jako strategie udržitelnosti, jsou cestou k rozhodnutím a opatřením, které povedou ke změnám hodnot. K těmto důležitým rozhodnutím musí dojít nejenom na národní úrovni, ale i na globální.

Na návrhu Strategie udržitelného rozvoje České republiky se podílela společnost a její konečný návrh vznikl po společném jednání. Zavedení dokumentu do praxe závisí nejenom na vládě, ale také na všech členech společenství – partneři z veřejné a soukromé sféry.

„Smyslem prací na Strategii byla příprava celospolečensky přijatelného koncepčního dokumentu, jehož svobodné respektování a průběžná aktualizace trvale zkvalitní život občanů a upevní demokratický politický systém ČR.“ (Ministerstvo životního prostředí, 2004)

3.2 Místní Agenda 21 v České republice

Jak už bylo zmíněno výše, tak v 1992 Česká republika přijala dokument Agenda 21 a s ním i principy udržitelného rozvoje.

Důležité historické milníky MA21 v České republice

Období 1991 – 1995

- 1992 – Summit Země – přijetí dokumentu Agenda 21
- 1994 – Vznik Národní sítě Zdravých měst

Období 1996 – 2000

- Finanční podpora MA21 od Ministerstva životního prostředí pro Nestátní neziskové organizace
- MA21 ve Státní politice životního prostředí
- Pilotní projekty MA21

Období 2001 – 2005

- 2003 – Vznik Rady vlády pro udržitelný rozvoj
- 2004 – Vznik pracovní skupiny pro MA21
- 2005 – Vytvoření Kritérií MA21

Období 2006 – 2008

- 2008 – Finanční podpora MA21 (Revolvingový fond Ministerstva pro životní prostředí)
- Desítky měst realizují MA21
- 2008 – Vznik pracovní skupiny pro udržitelný rozvoj regionů, obcí a území

(Cenia, ©2008)

3.3 Kritéria místní Agendy 21

V roce 2003 vznikla Rada vlády pro udržitelný rozvoj a následovala ho i Pracovní skupina pro místní Agendu 21, která byla její součástí. Byla to skupiny, jejíž členové byli zástupci jednotlivých aktérů – zástupci ministerstev, obcí, krajů i nevládních organizací. Jejím důležitým úkolem bylo vyřešit otázku, jak rozpoznávat kvalitní MA21.

Proto vznikla přehledná Kritéria MA21, která byla testována v praxi na několika městech a krajích a sledována v rámci oficiální Databáze MA21. V roce 2006 byla místní Agenda 21 zařazena Ministerstvem vnitra mezi oficiální metody, které pomáhají zvyšovat kvalitu ve veřejné správě. Ale jsou zde i další metody, které je navíc efektivně propojují jako benchmarking, CAF nebo také Balanced Scorecard. (2006, s. 4)

Kritéria MA21 jsou členěna do 4 základních kategorií kvality. Jsou označovány A, B, C, D a také takzvanou startovací, neboli zahajovací kategorií Zájemci. Každá z těchto kategorií má vlastní kritéria hodnocení kvality procesu MA21. Systém je nastaven tak, že každá municipalita musí splnit kritéria, aby mohla postoupit do další kategorie.

Databáze MA21

Byla vytvořena, aby jednotlivé municipality mohli prezentovat své výsledky. Databázi MA21 provozuje CENIA, česká informační agentura životního prostředí, která je příspěvkovou organizací Ministerstva pro životní prostředí.

Význam kritérií MA21 je takový, že jednotlivé municipality mohou ukázat, jak uplatňují MA21 v praxi a na jaké úrovni se právě nacházejí. Může to být také podpůrný prostředek pro žádost o finanční pomoc například z grantů EU.

Jak již bylo výše popsáno, Kritéria jsou rozdělena do 4 základních kategorií, přičemž A je nejvyšší a D je nejnižší. A také vstupní kategorie Zájemci. V lednu 2010 došlo k aktualizaci kritérií MA21, aby lépe vyhovovala různým druhům municipalit. Nyní jsou tedy subjekty rozděleny do 6 skupin podle typu.

Malá obec – Jedná se obce, které mají počet obyvatel do 2000. Obce, které tuto hranici překračují pouze minimálně, mohou požádat pracovní skupinu MA21 o zařazení do této skupiny.

Obec – Počet obyvatel větší než 2000. Základní územní samosprávné společenství občanů.

Statutární město s městskými obvody nebo městskými částmi – Tato města se mohou registrovat jako celek i s městskými obvody nebo, se jednotlivé městské části mohou hlásit samostatně ve skupině obce.

Mikroregion – Svazky dobrovolných obcí za účelem dosažení společných cílů. Takováto spojení vznikají z vlastní iniciativy, ne na základě příkazu nějakého orgánu.

Kraj – Vyšší územní samosprávné celky.

Ostatní – Jsou to neziskové organizace, soukromé firmy, nevládní organizace a jiné, které chtějí být zapojení do databáze MA21. Jedinou výjimkou je, že tyto organizace jsou zařazeni pouze do kategorie Zájemci. (Cenia. ©2012c)

Kategorie Zájemci

Tabulka 1 Přehled kritérií a ukazatelů v kategorii Zájemci (Zdroj: tab.: vlastní; data: Databáze místních Agend 21, CENIA)

Kritérium	Ukazatel
Zájem o zápis do evidence MA21	<i>Vyplnění registračního formuláře do Databáze MA21</i>
Kontaktní osoba MA21	<i>Stanovení kontaktní osoby - zástupce právnické osoby</i>
Zpětná vazba o stavu MA21	<i>Pravidelné potvrzení zájmu o evidenci v Databáze MA21</i>

Kategorie D

Tabulka 2 Přehled kritérií a ukazatelů v kategorii D (Zdroj: tab.: vlastní; data: Databáze místních Agend 21, CENIA)

Kritérium	Ukazatel
Organizační struktura MA21	<i>Ustanovení zodpovědného politika pro MA21</i>
	<i>Ustanovení koordinátora MA21</i>
	<i>Existence neformální skupiny pro MA21</i>
Aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování a rozhodování	<i>Plánování s veřejností</i>
Prezentace činností a výstupů MA21	<i>Aktualizace webové stránky s informacemi o MA21</i>
	<i>Uveřejňování zpráv o MA21 v místní/reg./celostátních médiích</i>
Spolupráce sektoru veřejné správy, občanského sektoru a podnikatelského sektoru	<i>Společné zapojení zástupců občanského sektoru a podnikatelského sektoru do aktivit v rámci MA21</i>

Kategorie C

Tabulka 3 Přehled kritérií a ukazatelů v kategorii C (Zdroj: tab.: vlastní; data: Databáze místních Agend 21, CENIA)

Kritérium	Ukazatel
Oficiální orgán samosprávy pro MA21	<i>Ustanovení orgánu pro sledování postupu MA21 složeného ze zástupců veřejné správy, neziskového sektoru a zástupců jednotlivých městských obvodů</i>
Oficiálně schválený dokument k MA21	<i>Schválení dokumentu k MA21 zastupitelstvem</i>
Informace, vzdělávání a osvěta k UR a MA21	<i>Pořádání osvětových kampaní k UR Realizace osvětových akcí k UR, MA21 a souvisejícím tématům pro úřad nebo veřejnost</i>
Sledování a hodnocení procesu MA21	<i>Projednání roční pravidelné zprávy o MA21 nebo akčního plánu zlepšování MA21 radou nebo zastupitelstvem</i>
Finanční podpora aktivit MA21 ze strany samosprávy	<i>Schválení finanční podpory aktivit MA21 vyplývajících z kom. Plánování radou nebo zastupitelstvem</i>
Pravidelné veřejné fórum UR/MA21	<i>Pořádání veřejného fóra UR/MA21 k celkovému rozvoji města</i>

Kategorie B

Tabulka 4 Přehled kritérií a ukazatelů v kategorii B (Zdroj: tab.: vlastní; data: Databáze místních Agend 21, CENIA)

Kritérium	Ukazatel
Strategie UR města nebo strategický plán rozvoje města respektující principy UR	<i>Strategie UR města nebo strategický plán k UR schválený zastupitelstvem města</i>
Dílčí koncepce, která je v souladu se Strategií UR města nebo strategickým plánem rozvoje města respektujícím principy UR	<i>Dílčí koncepce, která naplňuje principy UR, schválená zastupitelstvem</i>
System finanční podpory města pro realizaci opatření MA21	<i>Schválení systému finanční podpory zahrnujícího podporu MA21 radou nebo zastupitelstvem</i>
Získávání externích zdrojů pro realizaci MA21	<i>Získávání externích zdrojů pro realizaci aktivit MA21</i>
Stanovení a sledování vlastních indikátorů MA21	<i>Stanovení a sledování vlastních indikátorů vyplývajících z komunitního plánování</i>
Sledování mezinárodní standardizovaných indikátorů UR	<i>Sledování mezinárodních indikátorů UR</i>
Certifikované proškolení koordinátora MA21	<i>Absolvování případně aktuální účast koordinátora MA21 na akreditovaném školení pro koordinátory MA21</i>

Výměna zkušeností a přenos příkladů dobré praxe v oblasti MA21

Aktivní zveřejňování vlastních příkladů dobré praxe v rámci tematické akce min. regionálního významu, příp. veřejně přístupné databáze

Kategorie A

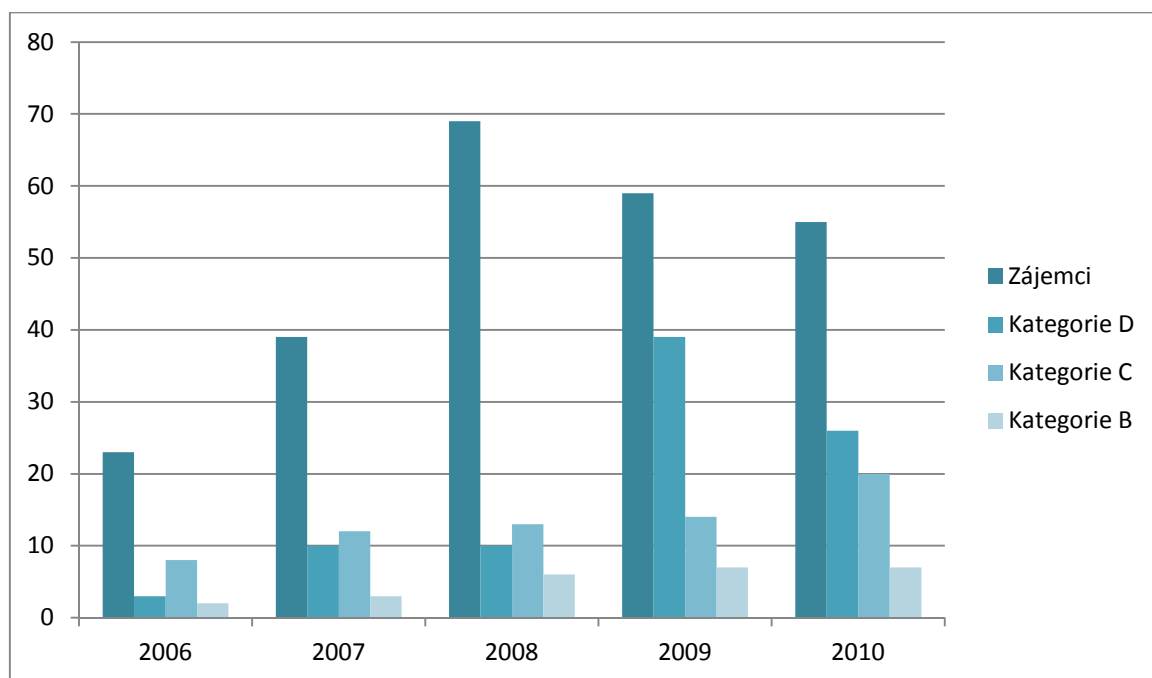
Tabulka 5 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie A (Zdroj: tab.: vlastní; data: Databáze místních Agend 21, CENIA)

Kritérium	Ukazatel
Oficiální orgán samosprávy pro sledování stavu UR	<i>Ustanovení orgánu rady nebo zastupitelstva</i>
Management kvality v rámci veřejné správy	<i>Zavedení certifikovaného systému řízení kvality v rámci činnosti úřadu města</i>
Principy UR jsou ve městě prakticky uplatňovány	<i>Udržení/zlepšování stávajícího stavu a vlivu na UR Udržení/zlepšování spokojenosti obyvatel s kvalitou života ve městě a s procesem MA21</i>

Tabulka 6 Přehled municipalit za roky 2006 – 2010 (Zdroj: tab.: vlastní; data: Ministerstvo životního prostředí a Český statistický úřad, 2011)

Rok	Zájemci	Kategorie D	Kategorie C	Kategorie B	Celkem
2006	23	3	8	2	36
2007	39	10	12	3	64
2008	69	10	13	6	98
2009	59	39	14	7	119
2010	55	26	20	7	108

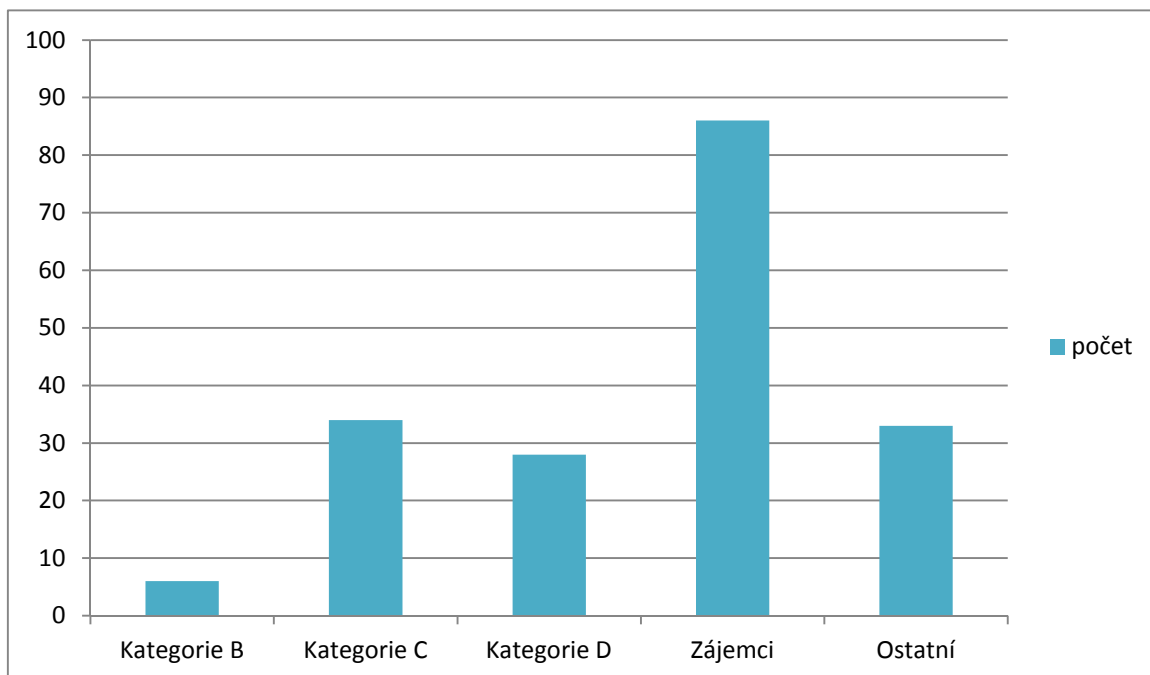
Graf 1 Přehled municipalit za roky 2006 – 2010 (Zdroj: graf: vlastní; data: Ministerstvo životního prostředí a Český statistický úřad, 2011)

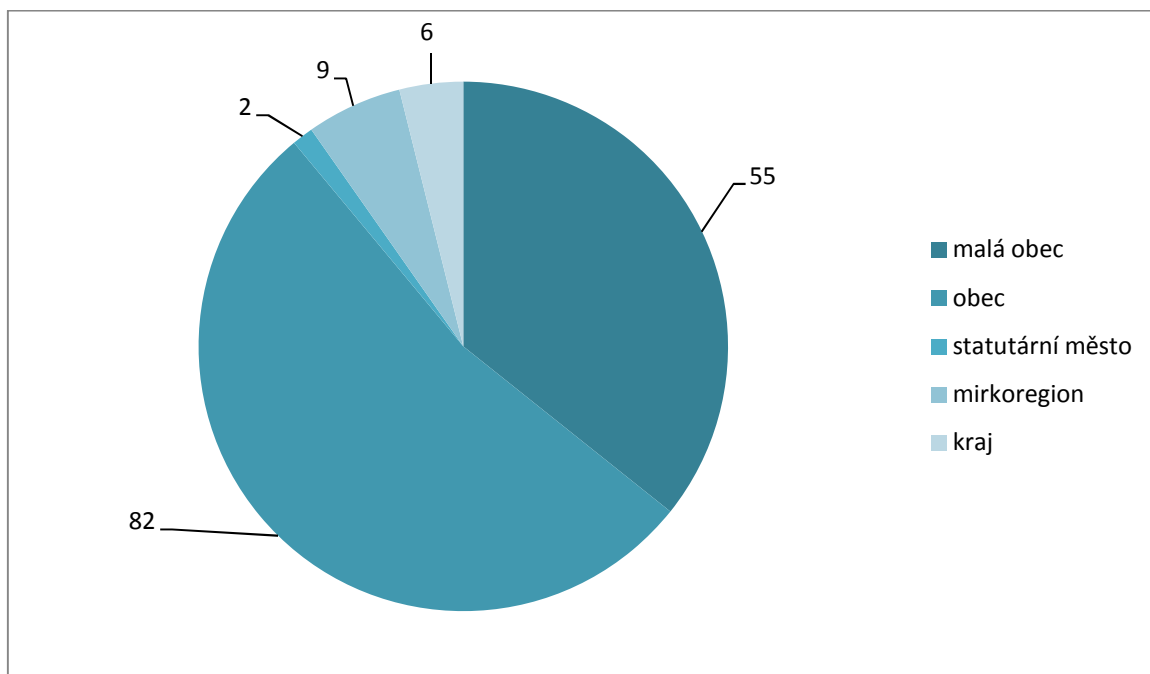
Tabulka číslo 6 ukazuje vývoj municipalit v místní Agendě 21 za roky 2006 až 2010. To samé ukazuje i graf číslo 1, ale je na něm více zřetelné, že počet municipalit v kategorii Zájemci, je každý rok velmi vysoký. V roce 2010 bylo 38 municipalit vyškrtáno pro neaktivitu.

Graf 2 Přehled počtu municipalit v jednotlivých kategoriích (Zdroj: graf: vlastní; data: CENIA, 2012)

Graf 3 Přehled počtu municipalit podle skupin zařazení (Zdroj: graf: vlastní; data: CENIA, 2012)

Z uvedeného grafu číslo 2 vyplývá, že největší počet je stále v kategorii Zájemci a zájem o místní Agendu 21 je velice ucházející. Co se týká o rozložení jednotlivých municipalit do skupin, tak zcela zásadně převažují malé obce a obce, které tvoří 90% z celkového počtu žadatelů.

Tabulka 7 Rozložení municipalit dle jednotlivých krajů (Zdroj: tab.: vlastní; data: CENIA, 2012)

název kraje	počet
Hlavní město Praha	17
Jihočeský	7
Jihomoravský	13
Karlovarský	4
Liberecký	10
Moravskoslezský	12
Olomoucký	11
Pardubický	4
Plzeňský	3
Středočeský	15
Ústecký	8
Vysočina	45
Zlínský	5

Tabulka číslo 7 ukazuje rozložení municipalit podle jednotlivých krajů. Zásadně největší počet municipalit je v kraji Vysočina a to celkem 45. Na pomyslné druhé příčce je kraj Středočeský s 15 municipalitami, což velký rozdíl mezi těmito dvěma kraji. Pokud se to tak dá říci, tak se místní Agendě 21 na Vysočině velice daří.

3.4 Instituce zabezpečující místní Agendu 21 v České republice

- **CENIA – česká informační agentura pro životní prostředí**

Je státní příspěvková organizace, která vznikla v roce 2005 na základě rozhodnutí Ministerstva životního prostředí. Hlavním mottem a posláním agentury je: „*Být centrem informací, které mají pevný základ, ale snadno se rozšiřují.*“ Důležitým úkolem této agentury je zabývat se otázkami životního prostředí, respektive poskytování informací o životním prostředí, aby byli dostupné pro všechny občany České republiky, to vše v souladu se zákonem o právu na informace o životním prostředí. (Cenia, ©2012b)

- **TIMUR – Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj**

Jak už název naznačuje, tak se jedná o neziskovou organizaci na podporu udržitelného rozvoje na místních úrovních. Podpora udržitelného rozvoje je pomocí indikátorů udržitelného

rozvoje a dalších nástrojů jako je místní Agenda 21 a strategické plánování. (Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, ©2012)

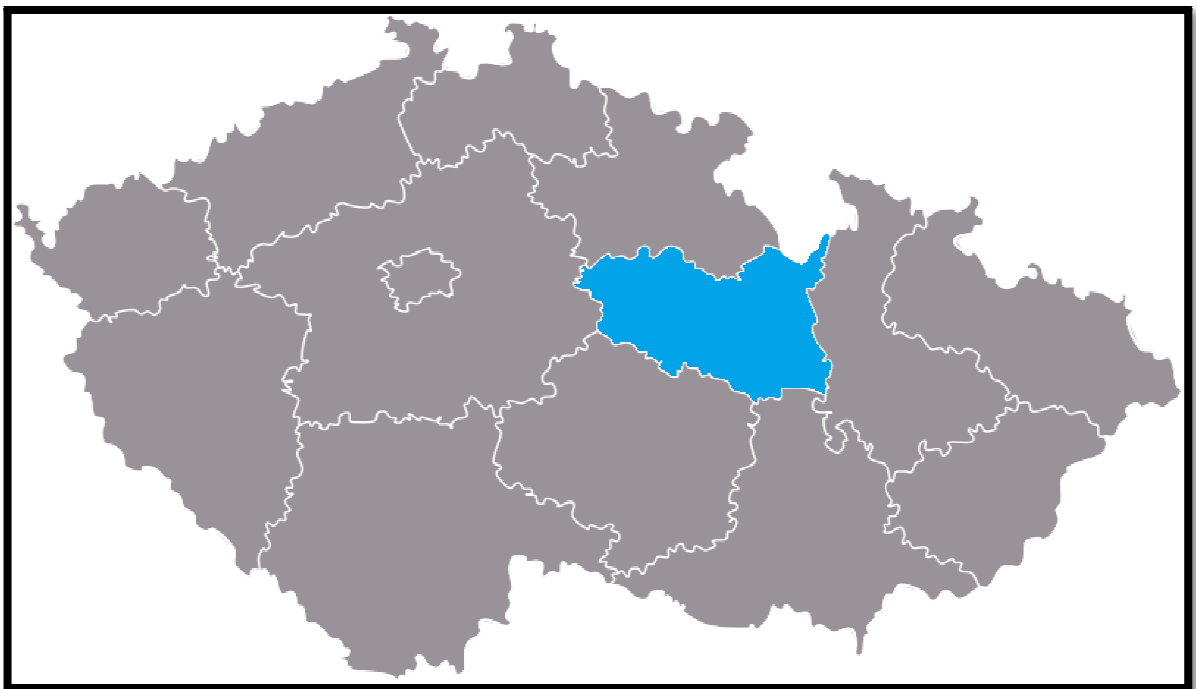
- **NSZM – Národní síť Zdravých měst ČR**

„Národní síť Zdravých měst ČR je asociací aktivních místních samospráv, které se programově hlásí k principům udržitelného rozvoje, zapojují veřejnost do rozhodovacích procesů a podporují zdravý životní styl svých obyvatel. V souhrnu lze říci, že Zdravá města, obce a regiony se promyšleně snaží utvářet město jako kvalitní a příjemné místo pro život na základě dohody s obyvateli. Věří, že občané získají „zdravý patriotismus“, že lidé budou svou komunitu i krajinu považovat za svůj domov a budou o ně také takto pečovat.“
(Národní síť zdravých měst ČR, ©2011)

4 MÍSTNÍ AGENDA 21 V PARDUBICKÉM KRAJI

4.1 Pardubický kraj

Pardubický kraj se nachází ve východní části Čech. Je složen ze 4 okresů: Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí. Rozloha Pardubického kraje je 4 519 km² a počet obyvatel byl k poslednímu prosinci 2011 516 378. (Pardubice, 2008)

Obrázek 2 Mapa ČR s vyznačeným Pardubickým krajem (Ria, 2010)

4.2 Místní Agenda 21 v Pardubickém kraji

Do místní Agendy 21 jsou zapojeny 4 obce v Pardubickém kraji.

Prvním je Hlinsko, které je zařazeno do skupiny obec. Hlinsko je aktuálně zařazeno v kategorii C. Odpovědným politikem je starostka města Hlinska Magda Křivanová, PhDr. a koordinátorem místní Agendy 21 je pan Jiří Hrabčuk. Město Hlinsko ustanovilo Komisi Zdravého města při radě města Hlinsku. Dále vypracovalo dokument Projekt Hlinsko – Zdravé město, kde potvrdilo, že má zájem přijímat a naplňovat principy udržitelného roz-

voje pomocí místní Agendy 21. Město se svými projekty aktivně zapojuje. Pořádá pravidelné akce jako jsou Šetříme energii, šetříme životní prostředí, Den Země, Výsadba stromu, Hlinecký EKO Jarmark, dny bez úrazů – bezpečné prázdniny. Dále také pořádají diskuze k aktuálním problémům města. V roce 2011 to byly dvě diskuze, jedna se týkala umístění skate – parku ve městě Hlinsko a druhou byla otázka Revitalizace památkové zóny Betlém Hlinsko. (Hlinsko, 2007)

Druhým městem je Moravská Třebová. V současné době se nachází v kategorii C a ve skupině obec. Politikem odpovědným za místní Agendu 21 je Ing. Pavel Brettschneider – místostarosta a politik Projektu Zdravé město a místní Agenda 21. Koordinátorkami projektu jsou Zdeňka Motlová a Ludmila Lišková. Moravská Třebová ustanovila Komisi projektu Zdravé město a Místní Agenda 21. Dále se město postaralo o aktualizaci svých webových stránek, které obsahují základní informace o místní Agendě 21 a další důležité odkazy, které tyto informace doplňují. Dále se na stránkách dozvíme o akcích pořádaných městem. V roce 2001 město schválilo dokument Projekt Moravská Třebová – Zdravé město. Město pořádá v rámci místní Agendy 21 veřejné akce jako je například Den Země – chraňme přírodu, Dětské fórum 2011, kde žáci středních škol diskutovali o problémech města. Důležité bylo také veřejné fórum v roce 2012, kde nejenom studenti, ale i veřejnost diskutovali o problémech. Jako hlavním problémem byla označena dostupnost lékařské péče, respektive její vzdálenost. Město má problém s nedostatkem odborných lékařů (porodnice, pohotovost), dalším problémem je soužití s romskou komunitou. Za další problémy byly označeny cyklostezky, nezaměstnanost nebo také oprava bazénu v základní škole. (Moravská Třebová, ©2012)

Třetím městem je Ústí nad Orlicí, které je v kategorii D. Politikem zodpovědným za místní Agendu 21 je starosta města pan Petr Hájek a koordinátorkou je Marie Steklíková, V roce 2011 byla ustanovena Řídící skupina MA21. Město Ústí nad Orlicí není zapojeno dlouho, a podle toho i odpovídají informace. Nemají aktualizované internetové stránky, takže není možné posoudit, jejich postup.

A v neposlední řadě je zde město Chrudim. Aktuálně je v kategorii B, ale podalo žádost do kategorie A. Odpovědným politikem je starosta Mgr. Petr Řezníček a koordinátorkou Šárka Trunečková. Město Chrudim je velmi dobrým příkladem místní Agendy 21. V roce 2011 byla vyhlášena jako jedna z nejlepších municipalit v kategorii B. Chrudim ustanovila Komisi Zdravého města a MA21a schválilo dokument Deklarace Projekt Chrudim - Zdra-

vé město, čímž projevilo zájem uplatňovat principy udržitelného rozvoje. Pravidelně uveřejňuje zprávy o místní Agendě 21 v médiích. Zde je pár příkladů z letošního roku:

Lidé: chybí noční MHD, cyklostezky – Mladá fronta Dnes

Sáčky na psí výkaly budou v Chrudimi zřejmě na přiděl – Chrudimský deník

Chrudim se zeptá obyvatel, které problémy je nejvíc trápí – Mladá fronta Dnes

Den Země 2012 v duchu motto „Jednej lokálně, myslí globálně“ – Chrudimský zpravodaj

V rámci společného zapojení zástupců občanského a podnikatelského sektoru do aktivit MA21 byl vytvořen projekt Díky FairTrade. Jde zde především o podporu drobných výrobců a pěstitelů především z rozvojových zemí. Cílem Fair Trade obchodů je zajištění spravedlnosti v mezinárodním obchodě. Sortimentem výrobků jsou: káva, čaj, kakao, čokoláda, třtinový cukr, banány... Město pořádalo výstavu obrazů, kde podávalo Fair trade kávu a čaj. Po výstavě následovala beseda, kde občany seznamovali, co je to Fair trade.

Chrudim pravidelně pořádá akce s názvem Kulaté stoly. Jde o diskuze spojené s problémy města, kde spolu debatují zástupci veřejnosti a místní správy. Kulatý stůl – soužití lidí a psů ve městě, řešme problémy holubů ve městě společně, lesní stezka Podhůra, bezpečná cesta do školy. Mezi další projekty pořádané městem patří: Udržujeme si zdravé zuby – projekt v mateřských školách, zdravá rodina nekouří – projekt na podporu zdraví, kampaň Na kolo jen s přilbou – určen pro děti z mateřských škol a v neposlední řadě učíme se zdravě sedět a cvičit – také projekt pro mateřské školy, kde odborníci z praxe učili děti správně sedět na židlích a cvičili s balóny a balančními pomůckami. Další věcí, kterou se město zabývá, je pořádání konferencí.

První takovou konferencí byla Zdravá škola ve Zdravém městě, která se uskutečnila v roce 2005. Záštitu na této konferenci měl Státní zdravotní ústav a zúčastnilo se jí kolem 60 zástupců z různých koutů naší republiky. Součástí této konference byli přednášky odborníků. Současně byla zaměřena na oblast spolupráce Zdravého města a Zdravých škol.

Druhá konference byla na téma Bezpečná cesta do školy. V rámci konference probíhali přednášky na témata přímo související s hlavním tématem konference. Například Prevence dětských úrazů, prvky dopravní výchovy, realizace bezpečných cest v MŠ, začlenění prvků první pomoci do projektu Bezpečná cesta do školy a další. Tato konference se odehrála v roce 2006.

V roce 2007 se konala další konference pod záštitou tehdejšího starosty města Chrudim Jana Čechlovského. Konference byla na téma Domácí násilí. Pro návštěvníky konferenci byli připraveni přednášky, jak rozpoznat domácí násilí, pomoc osobám ohroženým domácím násilím, domácí násilí z pohledu policejní praxe a další.

Na podzim roku 2009 se konala další konference, tentokrát na téma Bezpečná komunita – Úraz není náhoda aneb společně proti úrazům. Programem byli přednášky jako prevence úrazů dětí od nejtěžšího věku, bezpečná a zdravá mateřská škola, bezpečná škola, role Městské policie v prevenci úrazů v Chrudimi a mnoho dalších.

Chrudim je velice aktivní i v pořádání jiných akcí než jsou konference. Jsou to akce, které se pravidelně opakují a mají za cíl motivovat občany k principům udržitelného rozvoje. Jsou to například

Den Země

- Nakrmte Hliníkožrouta – sběr hliníku
- Uklidme svět - zvýšení povědomí dětí a dospělých v otázce minimalizace odpadu

Cesta za čistým vzduchem aneb Světový den bez tabáku

- Výstup na Sněžku – organizátory byl Klub českých turistů v Chrudimi a Zdravé město Chrudim, výstupu se účastnilo 140 chrudimských občanů
- Protikuřácký altánek na Resselově náměstí – zájemci mohli zdarma navštívit poradnu pro odvykání kouření, získat poradenství z oblasti zdravého životního stylu, nechat si změřit hodnoty, které kuřáctví ovlivňuje – krevní tlak, tuk, cholesterol

Národní dny bez úrazů

- Bezpečná cesta do školy – děti z mateřských škol asistovali policistům při policejní kontrole a tímto způsobem se seznamovat s dopravní výchovou
- Kampaň Pásovec – jak již název napovídá, jde o používání pásů v autech, hlavně u dětí
- Kampaň na kole jen s přilbou – cílem této akce je propagace nošení cyklistických helem u cyklistů ve věku 3 – 15 let.
- Pomoc, topím se! – při této akci byla pro návštěvníky připravena ukázka první pomoci, ukázky činnosti Vodní záchranné služby a další.

Evropský týden mobility a evropský den bez aut

Dny zdraví

- Pochod generací – aneb Nasadíme si sedmimílové boty
- Fórum pro zdraví
- Běh Terryho Foxe
(CHRUDIM, 2011)

4.3 Návrh zapojení města Pardubice do místní Agendy 21

4.3.1 Pardubice

Pardubice jsou statutárním městem a zároveň krajským městem Pardubického kraje. Leží na soutoku řek Labe a Chrudimky. Rozloha je téměř 78 km² a počet obyvatel se pomalu blíží k 95 tisícům. Pardubice jsou železničním dopravním uzlem.

4.3.2 Zavedení procesu MA21 v podmínkách statutárního města Pardubice

Mým úkolem je v této práci navrhnout zavedení místní Agendy 21 ve městě Pardubice. Jako první věc, kterou je třeba vyřešit, je rozhodnout se, že město, obec se chce zapojit do místní Agendy 21. V případě zájmu zástupců města o dodržování principů trvale udržitelného rozvoje v místních podmínkách, má město možnost registrace do Národní sítě Zdravých měst.

Podstatnou podmínkou je zájem zástupců města o spolupráci s občany v rámci rozvoje některých oblastí a rozhodovacích procesů, které se jich dotýkají.

Jde o to "prolomit ledy" a ukázat lidem, že veřejná správa není jen o byrokracii a že pokud mají nějaké návrhy, mohou se k nim vyjádřit.

Registrace

Žádost o registraci je třeba podat v systému MA 21 (ma21.cenia.cz), který je pod správou Cenia (Česká informační agentura životního prostředí).

Po odeslání žádosti následuje zpětný kontakt od správce systému a předání důležitých informací.

Plnění požadavků jednotlivých kategorií

Pro postup z kategorie je vždy nutné splnit požadavky. V kategorii Zájemci jde konkrétně o ustanovení politika odpovědného za MA21, ve městě Pardubice by to měl být jeden

z náměstků primátorky. A také ustanovení koordinátora. Navrhuji zřídit odbor rozvoje města a strategického plánování, jehož vedoucí by byla také koordinátorkou projektu MA21. Co se týká existence neformální skupiny, tak zde jsem pro vytvoření skupiny, kde budou jak zástupci úřadu magistrátu města Pardubice, tak i například ředitele velkých firem. Aby byla zajištěna spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Dalším je aktivní zapojování veřejnosti do oblasti plánování a rozhodování, zde doporučuji otevřenou diskusi k problému Revitalizace Tyršových sadů a Třída Míru – pěší zóna. Tyto dvě témata jsou velice diskutované mezi občany, proto si myslím, že je důležité řešit je společně a rozhodnout o nich společně. Dále zde máme aktualizaci webových stránek. Zde toho není nic k vymýšlení, město vypíše výběrové řízení na vytvoření webových stránek o místní Agendě21. Uveřejňování zpráv o MA21 v médiích není žádný problém. Články o připravovaných akcích bude město publikovat na internetových stránkách, dále také v deníku, který vydává – Radniční zpravodaj města Pardubice a v dalších médiích. V rámci spolupráci sektoru veřejné správy, občanského sektoru a podnikatelského sektoru uspořádá město besedu na téma blízké všem třem sektorům. V rámci kategorie C je jedno z kritérií schválení dokumentu MA21, doporučuji deklarovat Projekt Pardubice – Zdravé město, kde město potvrdí zájem o naplňování zásad a cílů dokumentů EU a OSN zabývajících se oblastmi udržitelného rozvoje, kvality života a dalšími. Zároveň město potvrzuje zájem stát se členem asociace Národní síť Zdravých měst ČR. Mezi další kritérium patří pořádání osvětových akcí, jako jsou Den Země, Evropský týden mobility a další. Každý rok je nutné vytvořit a projednat akční plán, kde se zhodnotí naplňování kritérií, dát si nějaký časový výhled a osobu, která za to bude zodpovědná. Jedním z dalších významných kritérií je finanční podpora aktivit. Proto je nutné vytvořit grantový systém, ze kterého budeme tyto aktivity financovat. Usnesení, které se bude týkat přidělení grantů, schválí Rada města Pardubice na svém pravidelném shromáždění. Jedním z posledních kritérií v kategorii C je pořádání veřejného fóra. Město bude pravidelně pořádat veřejné diskuze, kde spolu s občany bude řešit předem navržená témata, která povedou k celkovému rozvoji města. Nyní se nacházíme v kategorii B, jako prvním úkolem je vytvoření strategie udržitelného rozvoje. Většinou si města nechávají zpracovat tento, či podobný dokument externí firmou. Ale existují i výjimky, kde tento dokument zpracovávají pracovníci odboru rozvoje města a strategického plánování. A město Pardubice na začátku zřídilo tento odbor, takže strategický plán vytvoří jeho zaměstnanci. Další věcí je získání externích zdrojů pro realizace. Město využije revolvingové fondy Ministerstva životního prostředí, dále využije výzev k projektům z ev-

ropských fondů. Nyní se dostáváme k indikátorům udržitelného rozvoje. Jednak bude město sestavovat vlastní indikátory, které budou sledovat a za druhé bude sledovat i vybrané mezinárodní indikátory. Koordinátora MA21 je také občas nutné proškolit. To je také jeden z ukazatelů kategorie B. Poslední skupinou jsou ukazatele kategorie A. Jedním z posledních ukazatelů je zavedení certifikovaného systému řízení kvality. Žádost o certifikát EMAS podá město na ministerstvo životního prostředí, kde pokud doloží zavedení systému EMAS a jeho bezproblémové používání, dostane tento certifikát.

Město má velice dobře nakročeno, protože v roce 2007 aktualizovalo svůj strategický plán z roku 1999, na období 2007 – 2014, kde vymezilo čtyři kritické oblasti:

- Ekonomický rozvoj, vzdělávání a příprava pracovní síly
- Přitažlivé, aktivní město – sociální oblast, kultura, sport, volný čas a cestovních ruch
- Životní prostředí a bydlení
- Doprava

Díky pracovní skupině, která na tom spolupracovala, byly nejenom vytipovány kritické oblasti, ale také konkrétní cíle, které by měly pomoci tyto záměry naplnit. (Pardubice, 2007)

Ráda bych se zaměřila na kritickou oblast – životní prostředí a bydlení. V rámci této oblasti, jsou řešeny problémy jako ekonomické využívání odpadu, otázky vodovodů a kanalizací, zajištění dostatečné a atraktivní plochy na odpočinek, energetická úspora a další.

Návrh na revitalizace parku Bubeníkovy sady

Popis současné situace: Bubeníkovy sady jsou jedním z parků, které je možné navštívit v Pardubicích. Tento park leží vedle Matičního jezera, slepého ramene řeky Labe. Jsou zde dobré podmínky pro děti, je zde také restaurace a v letních měsících, je tu pódium, kde pravidelně hraje dechová kapela. Hřiště, ale bohužel potřebuje nutnou rekonstrukci, protože atrakce jsou zastaralé a nevyhovující dnešním normám z EU. Dále je park nedostatečně vybaven odpadkovými koši a lavičkami. Další věcí, která se zde nachází, je fontána, která bohužel nefunguje.

Návrh řešení: Město Pardubice vyhláší veřejné fórum. Žádá občany, aby přišli spolu se zástupci města diskutovat o revitalizaci Bubeníkových sadů. Na programu této veřejné debaty bude: jaké zlepšení si představují pro park občané, vyjádření se zástupců města jaké

oni mají plány s parkem – oprava a obnova chodníků, laviček a odpadkových košů; pravidelné sázení stromů; oprava a výstavba nového dětského hřiště, které bude odpovídat parametrům EU; pravidelné pořádání hudebních akcí pro mladé, ale i starší generace; pravidelné čištění Matičního jezera; oprava nefungující fontány. Dalším bodem programu bude finanční návrh revitalizace a postup při výběrovém řízení. Město bude chtít žádat o podporu od státu formou revolvingových fondů, dále dotace z EU a další. Posledním, ale neméně důležitým bodem programu je diskuze.

ZÁVĚR

V současné době, kdy je ochrana životního prostředí jednou z největších hrozeb budoucnosti, je místní Agenda 21 dobrou cestou k řešení problémů na místní úrovni. Důležitá je také nutná spolupráce veřejného sektoru a soukromého sektoru. A nejenom jejich, ale i všech aktérů, kteří se podílejí na místní Agendě 21 v dané lokalitě.

Cílem této bakalářské práce bylo seznámení s pojmy udržitelný rozvoj, Agenda 21, místní Agenda 21 a mnoho dalších. V praktické části jsem se zaměřila na Pardubický kraj. Místní Agendu 21 přijala pouze 4 města. V porovnání s ostatními kraji, je PK na předposledním místě. Na posledním místě je kraj Plzeňský se třemi municipalitami.

Z tabulek uvedených výše vyplývá, že počet žadatelů o MA21 každý rok roste. Největší počet municipalit je dlouhodobě v kategorii Zájemci. Je to také zapříčiněno tím, že organizace, které se připojí k MA21, pod skupinou ostatní, nikdy nemohou postoupit do jiné kategorie. Většinou přijali MA21, protože jim to přináší prospěch.

Velmi dobrý příkladem MA21 je město Chrudim. V roce 2011 byla Chrudim vyhlášena jako jedna z nejlepších municipalit v kategorii B. Má nepřehledné množství projektů, které realizují, jejich postup v rámci MA21 je velice rychlý. V současné době město pořádalo o zařazení do nejvyšší kategorie a to do kategorie A. Věřím, že pokud budou postupovat v plnění požadavků, jako postupovali do této doby, jejich postup nebude problém. Chrudim, Pardubice a Hradec Králové tvoří takzvanou novou aglomeraci, která spolupracuje na společných projektech, v současné době zaměřené pouze na dopravu. Do budoucna by mohlo město Chrudim spolupracovat v rámci kraje s městem Pardubice na projektech, které nemusí být nutně spojené s dopravou, ale s místní Agendou.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- CENIA. ©2008. Místní Agenda 21: Životní prostředí České republiky. *Cenia: Česká informační agentura životního prostředí* [online]. 2008 [cit. 2012-05-16]. Dokument ve formátu PDF. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFVZ8VR3/\\$FILE/mistni_agenda21.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFVZ8VR3/$FILE/mistni_agenda21.pdf)
- CENIA. ©2012a. Oblast místní Agendy 21. In: *CENIA: Česká informační agentura životního prostředí* [online]. 2012, [cit. 2012-05-16]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFGSIY44](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFGSIY44)
- CENIA. ©2012b. Profil organizace. *CENIA: Česká informační agentura životního prostředí* [online] 2012 [cit. 2012-05-16]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/\\$pid/MZPMSFGQWNOT](http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/$pid/MZPMSFGQWNOT)
- CENIA. ©2012c. Základní informace o Místní agendě 21 v České republice. *Místní Agenda 21* [online]. 2012, [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformaceMA21/tabid/85/language/cs-CZ/Default.aspx>
- ČESKO. Zákon č. 17 ze dne 16. ledna 1992 o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 4, s. 0081. Dostupný také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonInfo.jsp?idBiblio=39673&fulltext=&nr=17~2F1992&part=&name=&rpp=15>
- GEOGRAFIE. *Pardubice* [online]. 2008 [cit. 2012-05-17]. Dostupné z: <http://www.pardubice.eu/mesto/zakladni-informace/geografie.html>
- CHRUDIM. ©2012. Akce 2005. *Chrudim – oficiální stránky města*. [online]. 2011 [cit. 2012-05-16]. Dostupné z: <http://www.chrudim.eu/zdrave-mesto/akce-2005.html>
- KAŠPAR, Jakub a Marie PETROVÁ. 2006. *Místní Agenda 21: Informace, postupy, kritéria* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky [cit. 2012-17-03]. ISBN 80-7212-435-8 (brož.). Dostupné z:

[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFK2CK1O/\\$FILE/MA21-%20IPK_def.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFK2CK1O/$FILE/MA21-%20IPK_def.pdf)

- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. Principy a pravidla územního plánování. *Ústav územního plánování* [online]. 2010 [cit. 2012-15-4]. Soubor ve formátu PDF. Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaA-2011/A1-20101115.pdf>
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Agenda 21 [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 2000, 328 s. [cit. 2012-05-16]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/6d13b004071d0140c12569e700154acb/b56f757c1507c286c12570500034ba62?OpenDocument>
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Strategie udržitelného rozvoje. *Ministerstvo životního prostředí* [online] 2004 [cit. 2012-05-16]. Dokument ve formátu PDF. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_uzrizeneho_rozvoje/\\$FILE/KM-SUR_CR-20100114.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_uzrizeneho_rozvoje/$FILE/KM-SUR_CR-20100114.pdf)
- MÍSTNÍ AGENDA 21. Ministerstvo životního prostředí [online]. © 2008 - 2012 [cit. 2012-05-16]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/mistni_agenda_21
- MORAVSKÁ TŘEBOVA. ©2012. Zdravé město a místní agenda 21. *Moravská Třebová – renesanční perla ČR*. [online]. 2012 [cit. 2012-05-16]. Dostupné z: <http://www.mtrebova.cz/rozvoj/zdrave-mesto-mistni-agenda-21>
- NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST ČR. 2011. NSZM ČR: Základní informace a kontakty. *Národní síť Zdravých měst ČR* [online] 2011 [cit. 2012-05-16]. Dostupné z: <http://nszm.cz/index.shtml?apc=r2082129t>
- NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 430 s. ISBN 978-802-4425-146.
- PARDUBICE. Strategický plán. *Pardubice* [online] 2007 [cit. 2012-05-16]. Dokument ve formátu PDF. Dostupné z: <http://www.pardubice.eu/mesto/strategicky-plan/stahnete-si-dokument/akcni-plan.pdf>
- PARDUBICKÝ KRAJ. RIA. Metodický portál [online]. 2010 [cit. 2012-05-17]. Dostupné z:

http://wiki.rvp.cz/Kabinet/Mapy/Mapa_%C4%8CR/Mapy_kraj%C5%AF_%C4%8CR/Pardubick%C3%BD_kraj

- PŮČEK, M. a kol. *Udržitelný rozvoj, environmentální řízení a audity*. 1. vyd. Vsetín: COM4, 2007. 79 s. ISBN 978-80-903960-1-2.
- REITSCHMIEDOVÁ, Alena, 1998. *Práce s veřejností a místní agenda 21* [online]. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 88 s. [cit. 2012-05-08]. ISBN 80-721-2047-6. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHY740Z/\\$FILE/prace_s_veřejnosti.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHY740Z/$FILE/prace_s_veřejnosti.pdf)
- REITSCHMIEDOVÁ, Alena, 2001. *Průvodce pro místní Agendy 21* [online]. Praha: Český ekologický ústav, Ministerstvo životního prostředí, The British Council, 16 s. [cit. 2012-05-08]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHY740Z/\\$FILE/ma21_uvod.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHY740Z/$FILE/ma21_uvod.pdf)
- REITSCHMIEDOVÁ, Alena et al., 2003. *Strategie, postupy a techniky uplatnění MA21 na místní a regionální úrovni ČR*. [Praha]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/\\$pid/CENMSFL5ZKH1](http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/$pid/CENMSFL5ZKH1)
- TÝMOVÁ INICIATIVA PRO MÍSTNÍ UDRŽITELNÝ ROZVOJ. ©2012. Organizace. *Timur – týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj*. [online]. 2012 [cit. 2012-05-16]. Dostupné z: <http://www.mtrebova.cz/rozvoj/zdrave-mesto-mistni-agenda-21>
- UDRŽITELNÝ ROZVOJ. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. © 2005 [cit. 2012-05-16]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/udrzitelny_rozvoj.html
- Základní dokumenty udržitelného rozvoje. Ministerstvo pro místní rozvoj [online]. Copyright 2009 [cit. 2012-05-16]. Dostupné z: <http://psur.mmr.cz/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-dokumenty>
- ZDRAVÉ MĚSTO. *Hlinsko* [online]. 2007 [cit. 2012-05-17]. Dostupné z: <http://www.hlinsko.cz/mestsky-urad/zdrave-mesto>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CAF	Common Assessment Framework.
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí.
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie.
ISO	International Organization for Standardization.
MA 21	Místní Agenda 21
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj.
MŽP	Ministerstvo životního prostředí.
NSZM	Národní síť zdravých měst.
OSN	Organizace spojených národů.
PK	Pardubický kraj.
TIMUR	Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj.
UR	Udržitelný rozvoj.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Rovnováha hledisek udržitelného rozvoje (Půček, 2007).....	13
Obrázek 3 Mapa ČR s vyznačeným Pardubickým krajem (Ria, 2010).....	36

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 Přehled kritérií a ukazatelů v kategorii Zájemci (Zdroj: tab.: vlastní; data: Databáze místních Agend 21, CENIA)</i>	29
<i>Tabulka 2 Přehled kritérií a ukazatelů v kategorii D (Zdroj: tab.: vlastní; data: Databáze místních Agend 21, CENIA)</i>	29
<i>Tabulka 3 Přehled kritérií a ukazatelů v kategorii C (Zdroj: tab.: vlastní; data: Databáze místních Agend 21, CENIA)</i>	30
<i>Tabulka 4 Přehled kritérií a ukazatelů v kategorii B (Zdroj: tab.: vlastní; data: Databáze místních Agend 21, CENIA)</i>	30
<i>Tabulka 5 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie A (Zdroj: tab.: vlastní; data: Databáze místních Agend 21, CENIA)</i>	31
<i>Tabulka 6 Přehled municipalit za roky 2006 – 2010 (Zdroj: tab.: vlastní; data: Ministerstvo životního prostředí a Český statistický úřad, 2011)</i>	31
<i>Tabulka 7 Rozložení municipalit dle jednotlivých krajů (Zdroj: tab.: vlastní; data: CENIA, 2012)</i>	34